

Asia: VN/4305/2022

Lausuntopyyntö maalittamisen rikosoikeudellista sääntelyä koskevasta arviomuistiosta

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Yleisradio Oy katsoo, että maalittamisella pyritään estämään ja rajoittamaan yhteiskunnallista keskustelua ja tiedonvälitystä sekä median ja tiedotusvälineiden palveluksessa työskentelevien toimittajien työtä. Maalittamisen tarkoituksena ja seurauksena on sananvapauden rajoittaminen. Kriittisesti maalittajien edustamia ilmiöitä käsittelevien tiedotusvälineiden ja toimittajien työtä pyritään vaikeuttamaan ja estämään kohdistamalla maalittaminen näihin tahoihin. Maalittaminen rajoittaa kansalaisten sananvapautta rajoittamalla heidän mahdollisuuksiaan saada tiedotusvälineiden kautta tietoa ajankohtaisista asioista. Maalittaminen vaikeuttaa myös demokraattisten prosessien toimintaa, kun kansalaiset eivät maalittamisen kohteeksi joutumisen pelossa uskalla vapaasti ilmaista mielipiteitään etenkin kiistanalaisista kysymyksissä.

Maalittamisen määritelmä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Sananvapaus on demokratian ja yhteiskunnan avoimuuden kannalta keskeinen perusoikeus. Sananvapaus mahdollistaa yhteiskunnallisen keskustelun käymisen. On tärkeää huolehtia siitä, ettei sananvapautta rajoiteta enempää kuin on välttämätöntä. Maalittamista koskevan säännöksen on siksi tärkeää olla mahdollisimman täsmällinen ja tarkkarajainen, jotta sitä ei käytettäisi väärin tai että sillä ei rajoitettaisi yhteiskunnallista keskustelua. Yhteiskunnallisten ja taloudellisten epäkohtien käsitteleminen voi väistämättä loukata epäkohtiin liittyvien henkilöiden mainetta ja kunniaa. Vaikka tämä tuleekin osittain huomioiduksi maalittamista koskevan säännöksen 2, 3 ja 4 momenteissa, asiaa olisi hyödyllistä korostaa lisäksi lain perusteluissa. Muussa tapauksessa säännös voisi synnyttää liiallista varovaisuuden ilmapiiriä ja johtaa pahimmassa tapauksessa itsesensuuriin. Maalittamista koskeva säännös on tärkeää kohdistaa vain tarkoitukselliseen häirinnän järjestämiseen.

On tärkeää määritellä maalittaminen siten, ettei ole vaaraa säännöksen soveltamisesta journalistiseen tiedonvälitykseen silloin, kun viestien tarkoituksena tietojen välittäminen vastuullisen journalismin perusteita noudattaen. Tätä koskeva maininta olisi myös syytä sisällyttää tulkintaohjeena säännöksen perusteluihin.

Tarve säätää maalittaminen rangaistavaksi ja rangaistavaksi säätämisen edellytykset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Yleisradio Oy katsoo kohdassa "Yleistä" esitetyn mukaisesti, että maalittaminen rajoittaa sananvapautta ja estää yhteiskunnallista keskustelua. Se kohdistuu kansalaisten keskeisen perusoikeuden käyttämiseen.

Maalittaminen on vakava perusoikeuden loukkaus. Maalittamiseen puuttuminen kriminalisoimalla on sen vuoksi oikeasuuntainen toimenpide, vaikka se ei yksin riitäkään lopettamaan maalittamista. On kuitenkin tärkeä yhteiskunnan signaali, että maalittaminen kriminalisoidaan ja tällä tavoin tehdään tiettäväksi, että kysymyksessä on vakava perusoikeuksien loukkaus, jota yhteiskunnassa ei hyväksytä.

Vaikka maalittamiseen on mahdollista useissa tapauksissa puuttua voimassa olevan lainsäädännön avulla, kuten kunnianloukkauksen, vainoamisen, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tai kiihottamisen kansanryhmää vastaan, eivät nämä rikosnimikkeet sovellu maalittamiseen kaikissa tapauksissa.

Suurin osa maalittamiseen soveltuvista nykyisistä rikosnimikkeistä on asianomistajarikoksia, joista syyttäjä ei voi nostaa syytettä ilman asianomistajan myötävaikutusta. Osassa tapauksista asianomistaja ei rohkene tai jaksaa ryhtyä oikeustoimiin uuvuttavan ja pelkoa aiheuttaneen maalittamisen kohteeksi joutumisen jälkeen. On siksi hyvä, että maalittaminen tulisi rangaistavaksi erillisenä virallisen syytteen alaisena rikosnimikkeenä. Maalittamisen rangaistavuus virallisen syytteen alaisena rikoksena antaisi myös työnantajalle paremmat mahdollisuudet puuttua maalittamiseen siinäkin tapauksessa, että maalittamisen kohteella ei olisi voimavaroja ryhtyä oikeusprosessiin tai että tämä pelkäisi oikeustoimien pahentavan maalittamista. Uusi virallisen syytteen alainen rikosnimike suojaisi paremmin maalittamisen kohdetta, kun tämän ei tarvitsisi kaikissa tilanteissa tehdä itse päätöstä tutkintapyyntönsä tekemisestä.

Maalittamisen tunnusmerkistö

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Edellä kohdassa "Maalittamisen määritelmä" todetun mukaisesti on tärkeää, että maalittamisen tunnusmerkistö määritellään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

On myös tärkeää määritellä maalittamisen tunnusmerkistö siten, ettei ole vaaraa säännöksen soveltamisesta journalistiseen tiedonvälitykseen siinä tapauksessa, että viestien tarkoituksena on tietojen välittäminen uutis- ja ajankohtaistapahtumista, kyseessä on muuten vastuullinen journalismi tai yhteiskunnallisen keskustelun käyminen. Tehtävä on haasteellinen, koska maalittaja todennäköisesti pyrkisi vetoamaan samoihin perusteluihin. Vastuullisen journalismin periaatteita noudattavien viestien sulkemiseen maalittamisen määritelmän ulkopuolelle on kuitenkin tärkeää pyrkiä. Tätä koskeva maininta olisi syytä myös sisällyttää tulkintaohjeena säännöksen perusteluihin.

Maalittamisen rangaistusasteikko

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ehdotetun rangaistusasteikon mukainen vanhentumisaika on suhteellisen lyhyt. Tämä lisää vaaraa, että poliisilla ei ole riittävästi aikaa käytettävissä rikosten tutkintaan. Maalittamisen tutkinta voi olla aikaa vaativaa siihen mahdollisesti liittyvän suuren viestien määrän ja suuren tekijäjoukon vuoksi.

Maalittamisella pyritään rajoittamaan sananvapautta. Maalittaminen voi myös aiheuttaa vakavaa ja pitkäkestoista pelkoa ja ahdistusta maalittamisen kohteeksi joutuneelle sekä hänen läheisilleen.

Ottaen huomioon sen, että maalittaminen kohdistuu kansalaisten perusoikeuksiin ja että maalittamisen henkilökohtaiset seuraukset rikoksen uhrille ja tämän läheisille voivat olla merkittävät, olisi syytä harkita maalittamiselle laajempaa rangaistusasteikkoa.

Maalittamisen yritys

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Syyteoikeusjärjestelyt

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Maalittamisen säätäminen virallisen syytteen alaiseksi on perusteltua. Yllä kohdassa "Tarve säätää maalittaminen rangaistavaksi ja rangaistavaksi säätämisen edellytykset" todetun mukaisesti maalittamisen säätäminen virallisen syytteen alaiseksi on tärkeä yhteiskunnallinen signaali. Se on tärkeää myös asianomistajan suojelemiseksi. Kun myös työnantaja voi tehdä tutkintapyynnön epäilystä maalittamisesta, vaara maalittamisen kohteeseen kohdistuvasta painostuksesta vähenee.

Salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Ehdotusten vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Okkonen Kirsi-Marja
Yleisradio Oy